

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2004-12-20

Område av riksintresse i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 057

Områdesnamn: STORFJÄRDEN

Kommun: Älvkarleby kommun

Kartblad: 13H SO

Area: Ca 2500 ha

Naturgeografisk region: 26 Skogslandskapet närmast söder om norrlandsgränsen

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20 m.

Riksvärde

Sjö	Bevuxen sjö, vassar, limnogen strandkomplex, mad vid sjö, sankäng	Fauna
Topogent kärr		Flora, fauna
Skog	Barrskog, lövskog, ädellövskog, sumpskog	Flora, fauna
Geovetenskap	Levéer	

Värdeomdöme: Värdefull gammal skog på öar och stränder, liksom vidsträckta säv – och fräkenområden och omgivande våtmarker är förutsättningar för Storfjärdens stora betydelse för såväl häckande som ruggande och rastande fåglar. Tångsåmurarna i områdets sydvästra del är ett av länets största sammanhängande extremrikkärr på över 70 hektar. Området är mycket artrikt. Många ovanliga arter har här mycket rika förekomster. Värdefull gammal skog på holmar på myren och på småöar i fjärden utanför myren. Även angränsande skogar har stora naturvärden knutet till svämlövskog, sumpskog och kalkbarrskog. Geomorfologiskt intressanta är förekomsten av överdämda levéer.

Huvudkriterier: D Område med mycket rik flora och rik fauna

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, funktion - betydelse för flora och fauna

Förutsättningar för bevarande: Ingen avverkning på öar eller stränder, återupptagning av slätter på vissa delar av Tångsåmurarna, ingen påverkan på hydrologin i Tångsåmurarna eller övriga våtmarker runt fjärden, ingen ytterligare exploatering av öar eller stränder, ingen störande båttrafik på fjärden, ingen vattenskotertrafik.

Säkerställande: Klass 1 i Länsstyrelsens naturvårdsprogram. Strandskydd 300 m. Tångsåmurarna är Natura 2000 – objekt.

Områdets huvuddrag: Storfjärden dämades upp då Lanforsens kraftverk byggdes 1930. Före dämningen fanns inom området vidsträckta ängsmarker med enstaka eller smärre grupper av grov ek. Numera utgörs området av grunda sjöfräkenområden med talrika smärre öar. Flera vindlande kanaler visar var de forna älvfåror fanns.

Stränder och öar består till en del av rikblockiga moränmarker, mestadels bevuxna med grandominerad gräs – och örtrik barrskog. På flera ställen, oftast på s k svämmaterial, finns ört – och lövträdrika partier med grov ek, ask, lönn, asp och klibbal. Arnön, Limön och Ändnoten har gammal, värdefull lövskog och även i övrigt rik vegetation.

Till övervägande delen utgörs dock stränderna av kärr – och sumpskogspartier. Utanför dessa vidtar vidsträckta säv – och sjöfräkenområden. Här och var står döda grova träd från tiden innan dämningen, som utnyttjas av rovfåglar som vilo – och utsiktsplatser.

En del tidigare ängsmarker, som är belägna kring övre dämningens gränser har omvandlats till kärrartade ängar eller till myrmarker. Så är fallet med de glest träd – och buskbevuxna Västermurarna och Tångsåmurarna.

Tångsåmurarna är ett av länets värdefullaste och största sammanhängande extremrikkärr då det täcker en yta på över 70 hektar. Området är mycket artrikt. I kärlväxtfloran har hittills över 120 arter påträffats trots att endast sporadiska inventeringar utförts sedan området upptäcktes som rikkärr på 90-talet. Bland de exklusivare arterna kan gulyxne nämnas liksom vaxnycklar, kärrknipprot och flugblomster. Axag är dominerande över stora delar av kärret. Bottenskiktet domineras av brunmossor som späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, myruddmossa och maskgulmossa. Till den karaktäristiska faunan hör kalkkärrgrynsnäcka och sotnätfjäril. Dvärgmå, brun kärrhök och lärkfalk ses jaga i området. Enligt häradskartan från 1860-talet hävdades stora delar av området genom slätter. Då Storfjärden reglerades lades stora arealer tidigare slättermark under vatten. En återupptagen slätter på delar av myren skulle öka naturvärdena ytterligare. Spridda i myren förekommer en mängd små myrholmar med gamla tallar till vilka missgynnade insekter är knutna. Även angränsande skogar har stora naturvärden knutet till svämlövskog, sumpskog och kalkbarrskog.

Storfjärden har även geovetenskapligt intresse, då man här kan studera överdämnda levéer.

Referenser:

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1972: Naturvårdsinventering, 7. Älvkarleby kommun.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Medd. 2/1987.

Sundberg, Hansson & Näsström 2005: Miljöövervakning av fem rikkärr i Uppsala län 2004. von Proschwitz 2004: Kalkkärrgrynsnäckan i Uppsala län.

Stockholms ornitologiska förening och Upplands ornitologiska förening, 1999: Fågellokalerna i Uppland och Stockholms län.